

**1a Jornada Tècnica d'Espais
Naturals: Patrimoni cultural i
paisatge, una oportunitat per a la
conservació i la dinamització local**

Parc Natural del Castell de Montsesquiú
29 de maig de 2018

**El cas del Museu del Ter:
un exemple de
dinamització del
patrimoni local**

Carles García Hermosilla
@museudelter
www.museudelter.cat

Un museu local

El Museu del Ter va obrir les portes al públic l'any 2004 a l'antiga fàbrica cotonera de can Sanglas com una iniciativa de l'[Ajuntament de Manlleu](#) per posar en valor el patrimoni **cultural** de la industrialització i el patrimoni **natural** del Ter. Fou concebut també per a la recuperació de la façana fluvial i per contribuir a dinamitzar la vida cultural de la ciutat.

Un museu de territori

El Museu del Ter s'explica tant pel patrimoni de fora com pel que custodia a can Sanglas.

El Museu del Ter té vocació de Museu de Territori amb una mirada que no se circumscriu a can Sanglas ni al terme municipal de Manlleu.

Natura i cultura. Paisatge.

- Gestió d'espais
- Recerca i divulgació
- Col·laboració amb altres institucions

CERM Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis

UVIC | UVIC·UCC

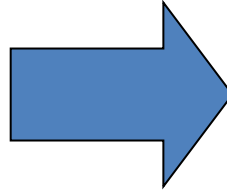
Des de la creació del museu el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (CERM) és la seva àrea ambiental. El setembre de l'any 2016 el CERM es va incorporar com a institut de recerca a la Universitat de Vic. Continua vinculat al museu i hi desenvolupa les mateixes activitats de recerca, custòdia del territori, educació i sensibilització ambiental sobre el riu Ter. El radi d'acció territorial del CERM és, però, més ampli, i desenvolupa projectes diversos en altres ambients aquàtics continentals.

**MUSEU
INDUSTRIAL
DEL TER**

**MUSEU DE LA CIÈNCIA
I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA**

**MUSEU
DEL TER**

**MUSEU DE LA CIÈNCIA
I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA**

Va néixer com a **Museu Industrial del Ter (MIT)**, denominació que es va modificar l'any 2012 per l'actual de Museu del Ter. Encara podeu trobar l'antiga denominació en publicacions i documents. És un canvi significatiu, ja que es va fer per comunicar amb més precisió la vocació territorial del museu així com l'amplitud d'àmbits de treball que abasta i que no es limiten al patrimoni industrial, tot i la importància d'aquest.

Repassem breument **alguns exemples** d'aquesta mirada territorial en les diferents línies d'actuació del museu i el CERM: la recerca, l'educació, la custòdia, la divulgació o la interpretació.

“Riberes del Ter”. Una experiència de custòdia del territori

25 km del riu Ter + afluents
74,1 ha
6 ajuntaments + DTES Generalitat de Catalunya + UVic-UCC
4 propietaris privats (acords custòdia en curs de renovació)

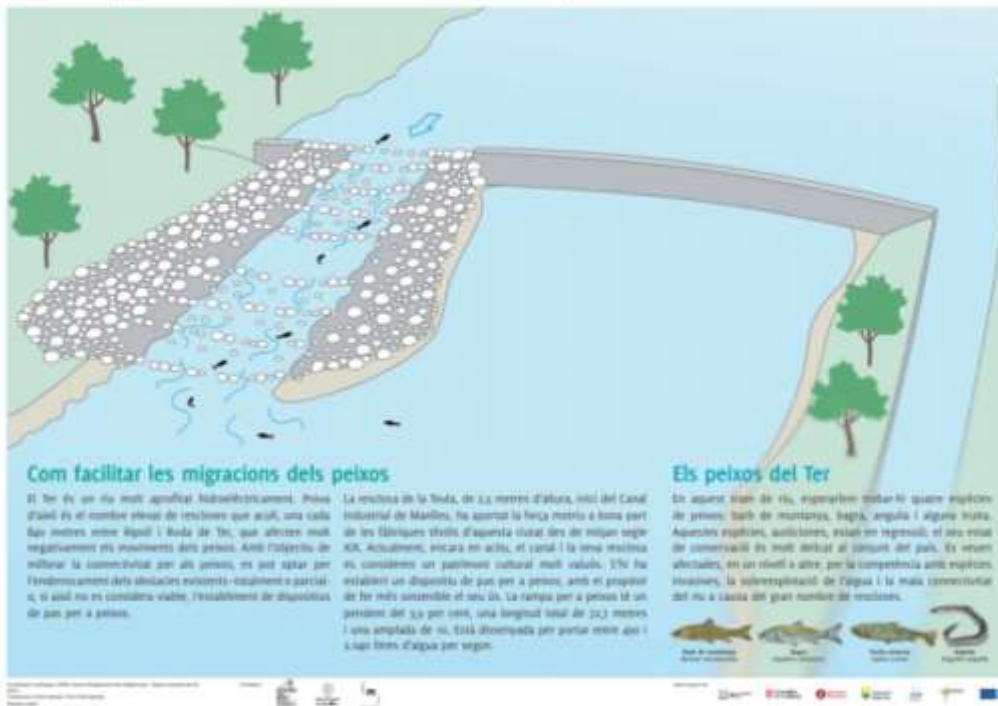
PROJECTE RIBERES DEL TER

- RIBA DEL RIU TER A BORDONYA (SANT VICENÇ DE TORELLÓ)**
1,7 ha. Des de 2013
C'acord amb l'Ajuntament de Sant Vicenç de Torelló el Dipòsit de Conservació i Reservació de Animals Salvatges del seu municipi. Converteix la ribera de l'extens Riuall de la collada del Montanyó. La zona d'entorn té el potencial d'unes agrícoles, forestals, esportives, recreatives i d'interès amb el programari de conservació i restauració de la natura. L'objectiu és restaurar el riu al seu estat ecològic i la ribera benèfica, compatible amb el pas dels peixos pel pont de la U211.
- LA BARDISSA, CONFLUÏNCIA DELS RIUS GES I TER, I RIBA ESQUERRA DEL RIU TER A TORELLÓ**
1,4 ha. Des de 2013
La base de l'acord d'acord, entre l'Ajuntament de Torelló i el propietari de la finca i entre l'Ajuntament i el Centre d'Estudis de la Serra Mediana - Museu del Ter. L'objectiu és la conservació i rehabilitació de les zones de riba Ges i Ter al riuall sempre que se'n descomi a conèixer els seus hàbitats.
- ESPAI NATURAL DELS MEANDRES I ILLES DE LES GAMBIRES I GALLIFA (LES MASIES DE VOLTREGA)**
1,4 ha. Des de 2013
L'acord amb l'Ajuntament de Les Masies de Voltrega li ha acordat un acord per a l'ús de la riu i un terreny restaurat per donar a conèixer la importància de les illes Ges i les meandres característiques d'aquesta zona de riu, com el barri de les illes, fent servir com a habitat de biodiversitat. Transcorre a través del canal Vies Ter (U211).
- LES GAMBIRES (TORELLÓ)**
1,4 ha. Des de 2013
En disposar d'un acord amb el propietari privat, per al sector ribera de la finca amb l'objectiu de conservar i restaurar el seu hàbitat, però també, acció temporal, (sota de fribes) natural de restauració. L'any 2013, se va iniciar la restauració del bosc següent del riu Ter al nord de l'illa, aquesta part de gran desenvolupament a la finca del riu, per aconseguir més a més la seva amplada i l'espai d'ús amb una gran part de l'illa.
- ILLA DEL SORRAL D DE GALLIFA (LES MASIES DE VOLTREGA)**
1,7 ha. Des de 2013
Amb un acord de custòdia d'ús següent publicat l'acord al regim de la propietat, aquesta finca pertany a l'Institut d'Estudis de la Serra Mediana de la finca que es conserva a l'U211. Ter que constitueix hàbitat de gran importància ecològica. Des d'ara l'illa i la riba dreta de riu, ha de quedar accessible al llarg de la ribera, col·laborar i mantenir d'ara endavant ja restaurar, atès que hi ha una planificació de polítics, fer un control de les explotacions i fer un registre de les explotacions de restauració.
- ESPAI MALA DE BAIX (TORELLÓ)**
1,4 ha. Des de 2013
Aquesta finca privada va ser el primer habitat de la Serra Mediana d'U211, després l'any 1987, el riu Ter té un punt invertebrat amb zones d'interès de gran importància comunitat i una de les colònies d'ocells arribats moltíssims més gran de Catalunya. L'acord amb el propietari, per donar a conèixer el seu hàbitat i restaurar i mantenir el seu hàbitat, aquesta, compatible amb la activitat agrícola existent.
- MEANORE DEL DESPIJOL (LES MASIES DE VOLTREGA)**
1,4 ha. Des de 2013
L'acord amb l'Ajuntament de Les Masies de Voltrega, s'ha acordat la custòdia de la finca i l'U211. L'objectiu és restaurar i mantenir el seu hàbitat, però també, acció temporal, (sota de fribes) natural de restauració. L'any 2013, se va iniciar la restauració del bosc següent del riu Ter al nord de l'illa, aquesta part de gran desenvolupament a la finca del riu, per aconseguir més a més la seva amplada i l'espai d'ús amb una gran part de l'illa.
- PLATJA DEL DOLÇET (MANLLEU)**
1,4 ha. Des de 2013
L'acord amb l'Ajuntament de Manlleu, propietari de la finca, s'ha acordat la custòdia de la finca i l'U211. L'objectiu és restaurar i mantenir el seu hàbitat, però també, acció temporal, (sota de fribes) natural de restauració. L'any 2013, se va iniciar la restauració del bosc següent del riu Ter al nord de l'illa, aquesta part de gran desenvolupament a la finca del riu, per aconseguir més a més la seva amplada i l'espai d'ús amb una gran part de l'illa.
- RESOLSA DE LA TEULA (MANLLEU)**
1,4 ha. Des de 2013
L'Ajuntament de Manlleu ha promès restaurar de la finca de la finca i l'U211. L'objectiu és restaurar i mantenir el seu hàbitat, però també, acció temporal, (sota de fribes) natural de restauració. L'any 2013, se va iniciar la restauració del bosc següent del riu Ter al nord de l'illa, aquesta part de gran desenvolupament a la finca del riu, per aconseguir més a més la seva amplada i l'espai d'ús amb una gran part de l'illa.
- PASSEIG DEL TER (MANLLEU)**
2,7 ha. Des de 2013
L'acord amb l'Ajuntament de Manlleu, s'ha promès restaurar de la finca de la finca i l'U211. L'objectiu és restaurar i mantenir el seu hàbitat, però també, acció temporal, (sota de fribes) natural de restauració. L'any 2013, se va iniciar la restauració del bosc següent del riu Ter al nord de l'illa, aquesta part de gran desenvolupament a la finca del riu, per aconseguir més a més la seva amplada i l'espai d'ús amb una gran part de l'illa.
- MEANORE DEL GELABERT (MANLLEU)**
1,4 ha. Des de 2013
L'acord amb l'Ajuntament de Manlleu, s'ha promès restaurar de la finca de la finca i l'U211. L'objectiu és restaurar i mantenir el seu hàbitat, però també, acció temporal, (sota de fribes) natural de restauració. L'any 2013, se va iniciar la restauració del bosc següent del riu Ter al nord de l'illa, aquesta part de gran desenvolupament a la finca del riu, per aconseguir més a més la seva amplada i l'espai d'ús amb una gran part de l'illa.
- RIBES DEL GURRI I EL MEDER (VIC)**
Des de 2013
L'acord amb l'Ajuntament de Vic, s'ha acordat la custòdia de la finca i l'U211. L'objectiu és restaurar i mantenir el seu hàbitat, però també, acció temporal, (sota de fribes) natural de restauració. L'any 2013, se va iniciar la restauració del bosc següent del riu Ter al nord de l'illa, aquesta part de gran desenvolupament a la finca del riu, per aconseguir més a més la seva amplada i l'espai d'ús amb una gran part de l'illa.
- BOSC DEL LLEPART (SANT JULIA DE VILATORTA)**
2,7 ha. Des de 2013
L'acord amb l'Ajuntament de Sant Julià de Vilatorrada, s'ha acordat la custòdia de la finca i l'U211. L'objectiu és restaurar i mantenir el seu hàbitat, però també, acció temporal, (sota de fribes) natural de restauració. L'any 2013, se va iniciar la restauració del bosc següent del riu Ter al nord de l'illa, aquesta part de gran desenvolupament a la finca del riu, per aconseguir més a més la seva amplada i l'espai d'ús amb una gran part de l'illa.

Rampa per a peixos de la resclosa de la teula

La resclosa de la Teula i el canal industrial de Manlleu es consideren un patrimoni cultural molt valuós. Amb el propòsit de fer-ne més sostenible el seu ús, s'hi va establir un dispositiu de pas per a peixos. La rampa per a peixos es troba situada al marge dret del riu Ter (oposat al canal). Està dissenyada per portar entre 490 i 2.040 litres d'aigua i per facilitar els moviments, sobretot reproductius, de barbs, bagres, truites i anguiles.

Rampa per a peixos de la resclosa de la Teula (riu Ter, Canal Industrial de Manlleu)

Les Colònies industrials del Ter. Borgonyà i Rusiñol

Recerca i conservació de patrimoni
 Promoció i gestió de les visites
 Educació
 Disseny d'activitats

ME MUSEU
 MÒ RIA DEL TER

La colònia Rusiñol, premi Bonaplata

Enguany la Colònia Rusiñol ha vist reconegut en la figura d'Ernest Claramunt l'esforç de la propietat en la conservació i la posada en valor d'aquest conjunt industrial manlleuenc amb un premi Bonaplata de l'Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya. És un important reconeixement, ja que podem dir que sense la seva sensibilitat no hauria estat possible la conservació d'un elements principals del patrimoni

LA PROPIETAT, EN LA FIGURA D'ERNEST CLARAMUNT, HA VIST RECONEGUT L'ESFORÇ EN LA CONSERVACIÓ I LA POSADA EN VALOR D'AQUEST CONJUNT INDUSTRIAL MANLLEUENC.

La colònia de Borgonyà

Un dels espais gestionats pel Museu del Ter és la colònia industrial de Borgonyà, de Sant Vicenç de Torelló i en col·laboració amb l'Ajuntament. Enguany les visites a la colònia han aconseguit 1.978 persones en visites guiades per a escoles i grups diversos. El 2017 també s'ha renovat amb un projecte de la Diputació de Barcelona la senyalització dels diferents elements patrimonials de la colònia que en faciliten la visita individual.

Acció educativa
 22 tallers i sortides
 Projecte Magnet amb l'Institut del Ter de Manlleu
 Setmana ambiental de Manlleu

Tallers, visites guiades i sortides
 als centres educatius

El 2017 el museu ha ofert als centres educatius del país 22 activitats diferents sobre la història de la industrialització i la diversitat del Ter. 7.013 alumnes han participat en una d'aquestes activitats formatives i educatives. El 58% d'aquestes activitats procedeixen de la resta de Catalunya i el 42% procedeixen de la resta de Catalunya.

ACTIVITATS EDUCATIVES DIFERENTS SOBRE LA HISTÒRIA DE LA INDUSTRIALITZACIÓ

El projecte MAGNETer, aliança educativa amb l'Institut del Ter

L'any 2017 ha estat l'any de la consolidació del projecte MAGNETer amb l'Institut del Ter de Manlleu. Les activitats conjuntes amb l'Institut del Ter impregnen bona part de les activitats del museu, tal com podeu veure per exemple en aquesta memòria en les exposicions "Ca l'esparter, patrimoni de Manlleu i projecte educatiu" o en "La primera tira amb Toni Batllori". El museu s'ha consolidat com una aula més de l'Institut.

2017 HA ESTAT L'ANY DE LA CONSOLIDACIÓ DEL PROJECTE MAGNETer

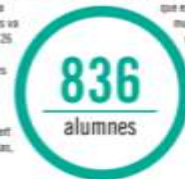
ME MUSEU
 MO DEL TER
 RIA

13a edició de la Setmana Ambiental de Manlleu

La Setmana Ambiental de Manlleu s'organitza des de l'any 2007, conjuntament, entre el Museu del Ter i el Servei de Medi Ambient de l'Ajuntament de Manlleu. El 2017 la Setmana Ambiental es va dur a terme del 18 al 25 de març. Es van fer activitats relacionades amb la recuperació del bosc de ribera a la platja del Dolcet i el meandre del Gelabert i l'horta de can Sanglas,

que van comptar amb la participació de 836 alumnes dels centres educatius de Manlleu. Es va complementar amb dues exposicions de temàtica ambiental que es van poder veure al museu: "Actem amb energia" i "Un cicle d'Estalvi".

ACTIVITATS RELACIONADES AMB LA RECUPERACIÓ DEL BOSC DE RIBERA A LA PLATJA DEL DOLCET I EL MEANDRE DEL GELABERT I L'HORTA DE CAN SANGLAS

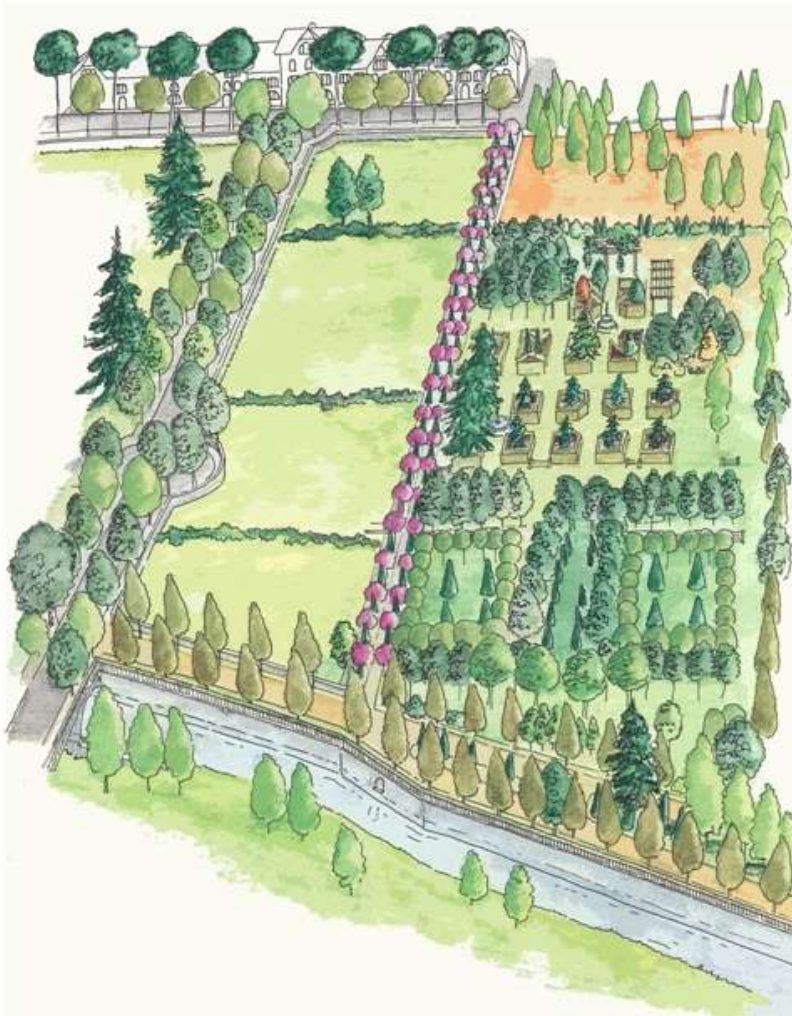
Els jardins de la industrialització al Ter

Projecte de recerca iniciat l'any 2006.

Anàlisi dels jardins de 20 conjunts industrials del Ter.

Aixecament, inventaris vegetals, història, anàlisi.

Els jardins com un projecte d'ocupació simbòlica del territori.

Horts de can Sanglas

Les hortes són un element important del paisatge històric de la façana fluvial de Manlleu. Recuperació de l'ús històric de l'espai.

2005-2009. Realització de cursos d'horticultura

2009-2018. Adjudicacions de les parcel·les. Gestió Regidoria de Medi ambient.

“Divulgació i sensibilització ambiental”.

Sortides de descoberta dels sistemes naturals
Bioblitz

Sortides per descobrir sistemes naturals

El Centre d'Estudis Terranis - UVic - UCC, en col·laboració amb l'Ajuntament de Vic i el Grup de Naturalistes

d'Osona - RCHN, organitzen, per quart any consecutiu, un conjunt d'activitats i sortides naturalistes gratuïtes i obertes a tothom. El programa també

ACTIVITATS CENTRADES EN LA DIVULGACIÓ DEL CONEIXEMENT DE LA GEOLOGIA, LA FAUNA I LA FLORA

compta amb la col·laboració del Grup d'Anellament de Calldetenes-Osona, el Grup Orquidològic de Catalunya, l'Espai Natural Guàrdies-Savassona, el Parc del Castell de Montesquiu i l'Ajuntament de Vic. Un total de 13 activitats centrades en la divulgació del coneixement de la geologia, la fauna i la flora, amb una participació d'un total de 331 persones.

1
persones

Cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter

El CERM-UVic coordina aquest cens a les comarques del Ripollès, Osona i part de la Selva, fins al Pastoral. Es porta a terme anualment cada mes de gener des de 1989. Aquest 2017 es va fer el dissabte 21 de gener i hi van participar 24 voluntaris en 8 trams al llarg dels 100 km de riu. També es van visitar joques de corb marí, ardeïds i gavians. Entre els recorreguts i les joques, es van arribar a comptabilitzar un total de 8.417 ocells.

Destaquen, com a molt abundants, el corb marí gros (*Phalacrocorax carbo*), els ànecs colverds (*Anas platyrhynchos*) i el gavià argentat (*Larus michaëlis*). També 4 martinets blancs (*Egretta garzetta*), 53 bernats pescaires (*Ardea cinerea*), 11 agrons blancs (*Casmerodius albus*), 493 lluers (*Carduelis spinosa*), 93 fredelegues (*Vanelus vanelus*) i una grua (*Grus grus*).

Jornada “La recuperació de la memòria històrica a Osona”

El 26 de maig es va fer a Vic aquesta jornada, organitzada conjuntament per Omnium Cultural, el Museu del Ter, el Patronat d'Estudis Osonencs, l'Ateneu de Vic i la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya amb l'objectiu de donar veu a les persones, grups i entitats de estudiari i difondre el llegat dels qui van viure la Guerra Civil i el franquisme.

Bioblitz a l'espai natural del torrent i pantà de Garet

El programa de les sortides de descoberta dels sistemes naturals del 2017 va incloure un “Bioblitz”, un esdeveniment de descoberta de la biodiversitat en un indret concret que es va fer a l'espai natural del torrent i pantà de Garet (Lluçà, Lluçanès). Durant 24 hores, voluntaris acompanyats de naturalistes experts en diversos grups de flora i fauna van identificar 289 espècies diferents, indicadores del gran valor natural d'aquell espai.

ES VA FER A L'ESPAI NATURAL DEL TORRENT I PANTÀ DE GARET (LLUÇÀ, LLUÇANÈS)

Exposició temporal “Xinxes, puces i fabricants. Les treballadores del tèxtil al Ter”

Incorpora una mirada sobre tot el territori del Ter.

Treball de recerca “[Els camins de dones](#)”. Dimensió territorial del fenomen.

ALGUNES REFLEXIONS

Els museus locals o de territori projecten cada cop més una mirada sobre el patrimoni que va més enllà de les col·leccions i l'han adaptat les seves funcions. És una evolució paral·lela als canvis en el concepte de patrimoni (patrimoni immaterial, memòria, paisatge, etc...) i respon a la voluntat de donar resposta a les demandes de la societat i a una vocació de servei públic que crec que cal remarcar.

ALGUNES REFLEXIONS

La reflexió anterior dibuixa com a nou un panorama que tampoc ho és tant. La nova museologia dels anys 60 i 70, la museologia social i els ecomuseus ja ho prefiguraven i han inspirat molts exemples amb aquesta vocació a Catalunya.

Tot i això, la natura d'aquests projectes implica esforços suplementaris. Expressat ràpidament en els termes de la NM hem passat (potser amb una certa inconsciència) de l'edifici al territori, de les col·leccions al patrimoni i del visitant a la comunitat, sense deixar de banda els primers i amb els mateixos recursos.

ALGUNES REFLEXIONS

Els ajuntaments, com és el cas del de Manlleu, sovint dediquen esforços importants als museus locals. Sempre és un bon moment per recordar que el 60% de la despesa pública a Catalunya en museus la realitzen els ajuntaments. I això sense una obligació legal.

Cal continuar insistint que una bona estratègia de futur continua essent la tant repetida de la cooperació i el treball en xarxa entre institucions. Els recursos són i continuaran essent limitats pels museus locals en comparació amb altres institucions i les funcions a desenvolupar es multipliquen. Cal avançar, doncs, en estratègies de cooperació més compromeses.

MOLTES GRÀCIES!

I si en voleu més...

www.museudelter.cat
<http://mon.uvic.cat/cerm>

@museudelter
@cerm_uvic

<https://www.facebook.com/museudelter/>

museudelter